

Temanotat

Aserbajdsjan: Situasjonen for regimekritikere

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Since approximately 2014, Azerbaijani authorities have intensified their reactions towards regime critics. A number of leaders of NGOs, well-known journalists and human rights lawyers have been arrested and sentenced to lengthy prison terms. Azerbaijani authorities use three «methods» in particular to convict critics: politically motivated charges, fabricated charges and organizational charges. Travel restrictions/bans are also used as a reaction. Abuse and ill-treatment of detainees are reported after arrest, while in detention.

The political opposition has for many years faced reactions from the authorities. Active members have been arrested, while less active members have experienced restrictions on the job market as a result of their party affiliation. However, the authorities do not consider the political opposition to be a major threat. In addition, the opposition has not renewed itself in the last ten years. Thus, alternative oppositional groups with greater ability to mobilize the masses than the party position have appeared. It is first and foremost these groups that are considered a threat by the authorities.

SAMMENDRAG

Omtrent siden 2014 er det registrert en intensivering av reaksjoner mot regimekritikere i Aserbajdsjan. En rekke ledere av ikke-statlige organisasjoner, kjente journalister og menneskerettighetsadvokater har blitt pågrepet og dømt til lengre fengselsstraffer. Aserbajdsjanske myndigheter benytter særlig tre «metoder» for å fengsle kritikere: politisk motiverte anklager, fabrikkerte anklager og organisasjonsrettede anklager. Utreisebegrensninger anvendes også som en reaksjon. Det rapporteres om mishandling av regimekritikere etter anholdelse.

Den politiske opposisjonen har over mange år møtt motstand fra myndighetene. Arrestasjoner har rammet aktive medlemmer, mens mindre aktive medlemmer har opplevd begrensninger på jobbmarkedet som følge av sin partitilhørighet. Myndighetene vurderer imidlertid ikke partiopposisjonen som noen stor trussel, og den har i liten grad fornyet seg de siste ti årene. Dette gjør at alternative grupper av opposisjonelle, som har større evne til å mobilisere massene enn partiopposisjonen, har vokst frem. Det er først og fremst disse gruppene myndighetene reagerer mot.

INNHold

1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn	7
1.2 Metode	8
2. Reaksjoner som kan ramme flere grupper av kritikere	9
2.1 Utreisebegrensninger	9
2.2 Offentlige ydmykelser	9
2.3 Behandling ved anholdelse	10
2.4 Fabrikkerte anklager	11
2.4.1 Politisk motiverte anklager.....	11
2.4.2 Vanlige fabrikkerte anklager.....	11
2.4.3 Organisasjonsrettede anklager	12
2.5 Gülen-anklager	12
2.6 Geografiske variasjoner	12
2.7 Reaksjoner som følge av kritisk aktivitet i utlandet	13
2.8 Amnestier	13
3. Menneskerettighetsadvokater	14
3.1 Reaksjoner mot menneskerettighetsadvokater	14
3.1.1 Utestengelse fra advokatforeningen/tap av advokatbevilling.....	14
3.1.2 Utreisebegrensninger	15
3.1.3 Arrestasjon	15
3.1.4 Øvrige reaksjoner.....	15
4. Kritiske journalister/skribenter på sosale medier	16
4.1 Medier.....	16
4.2 Sosiale medier	17
4.3 Hva utløser reaksjoner mot journalister/skribenter?.....	17
4.4 Reaksjoner mot journalister/skribenter.....	18
5. Politisk opposisjonelle	19
5.1 Folkefronten	20
5.2 Müsavat	20
5.3 Den tradisjonelle opposisjonens kår	21
5.4 Reaksjoner mot politisk opposisjonelle	21
5.4.1 Demonstrasjonsdeltagelse.....	21
5.4.2 Oppsigelse fra jobb	22
5.4.3 Arrestasjoner.....	23
5.5 Reaksjoner mot familiemedlemmer.....	24
6. Den «nye» opposisjonen	24

6.1	Ungdomsorganisasjoner	24
6.2	Reaksjoner mot NIDA.....	25
6.3	REAL-bevegelsen.....	25
6.3.1	<i>Reaksjoner mot REAL-bevegelsen.....</i>	<i>25</i>
7.	Frivillige organisasjoner og dets ledere	26
7.1	Lovendringer siden 2013	26
7.2	Reaksjoner	27
7.2.1	<i>Begrenset virksomhet og ressurser.....</i>	<i>27</i>
7.2.2	<i>Etterforskning og straffefølgelse.....</i>	<i>27</i>
7.2.3	<i>Jobbmuligheter.....</i>	<i>28</i>
8.	Referanser	29

1. INNLEDNING

Dette notatet omhandler situasjonen for regimekritikere i Aserbajdsjan. Regimekritikere i denne sammenhengen omfatter menneskerettighetsadvokater, kritiske journalister og bloggere, politisk opposisjonelle og personer som driver opposisjonell og kritisk aktivitet mot myndighetene fra utlandet. Grunnen til at disse er valgt ut, er at dette er grupper som hyppig møter problemer som følge av sin myndighetskritiske aktivitet.

Notatet ser på reaksjoner overfor slike grupper; hvem som rammes av reaksjoner, og hvilke reaksjoner de utsettes for.

1.1 BAKGRUNN

Aserbajdsjan er et oljerikt land i Sør-Kaukasus, med en befolkning på 9,6 millioner innbyggere (World Bank 2017). President Ilham Aliyev har styrt Aserbajdsjan siden 2003, da han overtok ledelsen etter sin far, Heydar Aliyev, som hadde ledet landet siden det ble uavhengig i 1991. Ilham Aliyev ble gjenvalgt som president i 2008 og i 2013. Politiske valg i landet blir av internasjonale aktører gjennomgående karakterisert som preget av fusk, intimidering av opposisjonelle og begrenset tilgang for opposisjonskandidater til uttalelser/fremstillinger i media og til frie valgmøter (HRW 2013b, s. 9; Freedom Now & HRHN 2015, s. 19). Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) beskriver Aserbajdsjan som pseudo-demokratisk – det har et autoritært styre, «sminket» med et demokratisk utseende (NUPI 2017, s. 5).

Den aserbajdsjanske presidenten har stor makt og regimet er autoritært. Flere grunnlovsendringer de senere årene har gitt presidenten enda mer makt. I 2009 førte en folkeavstemning om endringer i grunnloven til at begrensningene på antall perioder presidenten kunne sitte (tidligere maks to perioder), ble avskaffet. I en ny folkeavstemning i september 2016, ble blant annet perioden en president blir valgt for, utvidet fra fem til syv år (Freedom House 2017, s. 6-7).

Korrupsjon er utbredt i Aserbajdsjan. Ifølge Transparency Internationals korrupsjonsindeks for 2016, som måler befolkningens oppfatning av korrupsjon i offentlig sektor, plasseres Aserbajdsjan på 123. plass av 176 land/områder (mest korrupt). Landet befinner seg mellom Malawi og Djibouti på indeksen (Transparency International 2017). Transparency Internationals korrupsjonsbarometer fra 2013, som kartlegger befolkningens erfaringer med korrupsjon, viste at helsevesenet, politiet og rettsvesenet ble oppfattet som de mest korruperte sektorene (Transparency International 2013).

Omtrent siden 2014 har det vært registrert en intensivering av reaksjoner mot regimekritikere. En rekke NGO¹-ledere, kjente journalister og menneskerettighetsadvokater har blitt pågrepet og dømt til lengre fengselsstraffer. Ifølge HRHF (møte i Tbilisi, november 2016) skyldes trolig forverringen for kritikere blant annet at internasjonale menneskerettighetskampanjer som Sing for Democracy og Sports for Rights, som ble lansert i forkant av henholdsvis Eurovision Song Contest og de europeiske leker,² har provosert aserbajdsjanske myndigheter. Human Rights

¹ Ikke-statlig organisasjon.

² Et internasjonal sportsarrangement innenfor den olympiske tradisjonen, med deltagere fra europeiske land. Første gang dette sportsarrangementet ble arrangert var i Baku i 2015 (Wikipedia 2017).

Watch (HRW) skrev i en rapport fra 2016 (s. 3, 14) at myndighetene har gitt amnesti eller omgjort dommene om betinget fengsel for en rekke personer, men flere av de løslatte har utreisenekt. I løpet av 2016, særlig i august og forut for folkeavstemningen i september 2016, fortsatte myndighetene å arrestere kritikere: politiske og andre aktivister, samt bloggere. Slektninger til aktivister som har reist til utlandet for å drive aktivitet derfra, har også etter det opplyste blitt trakassert, arrestert og tiltalt.

Organisasjonene Freedom Now & Human Rights House Network (HRHN) (2015, s. 11) har påpekt at aserbajdsjanske myndigheter særlig benytter tre «metoder» for å fengse kritikere: politisk motiverte anklager, fabrikkerte anklager og organisasjonsrettede anklager (se del 2.3).

1.2 METODE

Landinfo har benyttet seg av skriftlige kilder tilgjengelig på internett. En rekke sentrale menneskerettighetsorganisasjoner følger situasjonen i Aserbajdsjan nøye, blant andre Human Rights Watch (HRW), Freedom House og Human Rights House Foundation (HRHF). Disse kildene er i all hovedsak originalkilder, og informasjonen de har bidratt med, danner et vesentlig grunnlag for dette notatet. Landinfo har også benyttet muntlige kilder, fra informasjonsinnhentingsreiser til Georgia i november 2016 og til Aserbajdsjan i 2013. Landinfo har for øvrig besøkt Aserbajdsjan en rekke ganger: i 2006, 2009 og i 2013, hvor fokus på regimekritikere har vært på dagsorden.

Landinfo har ikke konsultert myndighetskilder ved utarbeidelse av notatet. Årsaken til dette er at myndighetene underkjenner og aktivt motarbeider en reell og fri ytringsutveksling knyttet til menneskerettighetssituasjonen, til tross for at multilaterale organisasjoner som FN og Europarådet, internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner samt flere vestlige land, mener at situasjonen er problematisk.

Kilders informasjonstilgang har blitt vanskeliggjort de senere årene ved at aserbajdsjanske myndigheter har nektet organisasjoner og aktører innreise til landet. For eksempel har ikke HRW hatt adgang til landet siden mars 2015. Organisasjonen har imidlertid intervjuet en rekke primærkilder den har hatt tilgang til via internett eller telefon. Aktivister fra Aserbajdsjan reiser i økende grad i eksil til Georgia, eller for å få en pause fra en presset situasjon i hjemlandet.³ Dette innebærer at det finnes informasjonskilder om forholdene i Aserbajdsjan i Georgia. På en tjenestereise til Georgia i november 2016, intervjuet Landinfo NGOen HRHF, som har inngående kjennskap til situasjonen for kritikere i Aserbajdsjan.⁴

Flere av de muntlige kildene i notatet er anonymiserte av sikkerhetsgrunner. Som nevnt, møtte Landinfo mange av disse kildene på en informasjonsinnhentingsreise til Aserbajdsjan allerede i 2013. Det kan derfor være en fare for at noe av informasjonen de gav Landinfo, er utdatert. Der hvor informasjon fra denne reisen allikevel er

³ Etter at en kjent journalist, Afghan Mukhtarli, fra Aserbajdsjan ble pågrepet i Georgia våren 2017 og sendt tilbake til Aserbajdsjan (Reuters 2017), har det imidlertid blitt stilt spørsmål ved hvor trygge aserbajdsjanske regimekritikere er i nabolandet.

⁴ HRHFs arbeid dekker i hovedsak bare menneskerettighetsaktivister og journalister. HRHF bistår disse gruppene i eksil: bistår dem med husly, med medisinsk og psykologisk assistanse og med språkkurs. HRHF monitorer også rettsaker til de mest kjente menneskerettighetsforkjemperne (HRHF, møte november 2016).

benyttet, er det fordi nyere kilder underbygger informasjonen fra 2013, idet de rapporterer om tilsvarende situasjon.

En gruppe kritikere av myndighetene som myndighetene slår hardt ned på i form av lange fengselsstraffer, er representanter for politisk islam. Dette er både shia- og sunnimuslimer, som med fredelig midler kjemper for en alternativ statsdannelse i Aserbajdsjan. Notatet omfatter ikke denne gruppen, men det foreligger et temanotat fra Landinfo om denne gruppen fra 2013 (Landinfo 2013b). Det gjøres imidlertid oppmerksom på at informasjonen i det nevnte notatet ikke er oppdatert.

2. REAKSJONER SOM KAN RAMME FLERE GRUPPER AV KRITIKERE

2.1 UTREISEBEGRENSNINGER

Det kreves ikke utreisetilatelse for at aserbajdsjanske borgere kan forlate landet. Ifølge migrasjonsloven art. 9.3 kan imidlertid retten til å forlate landet bli midlertidig begrenset for blant annet følgende tilfeller: personer under etterforskning, dømte personer i påvente av soning, personer som har blitt ilagt betinget dom og personer som er innkalt til militærtjeneste (Migrasjonsloven 2015).

Utreisebegrensninger er ifølge HRHF en vanlig reaksjon overfor regimekritikere i Aserbajdsjan, også overfor mindre profilerte aktivister. Utreiserestriksjoner kan også ramme familiemedlemmer av kritikere. Basert på kildens informasjon, er det i slike tilfeller Landinfos inntrykk at kritikeren er profilert. HRHF opplyser at personer som er ilagt utreisebegrensninger, ikke alltid vet om dette på forhånd, men oppdager det enten ved utreise eller innreise (HRHF, møte november 2016; HRHF, e-postkorrespondanse mai 2017). En journalist for den opposisjonelle TV-kanalen Meydan-TV (som gjengitt i Salimova 2016) opplyste for eksempel at ved retur til Aserbajdsjan fra Ukraina i september 2015, fikk hun og flere kollegaer vite at de hadde blitt ilagt et utreiseforbud på grunn av status som vitner i en straffesak mot tv-kanalen.

Det er tre scenarioer der utreisebegrensninger kan ilegges (HRHF, e-postkorrespondanse mai 2017):

- Politiet starter etterforskning av en person som, med status som mistenkt, ikke kan forlate landet mens etterforskning pågår.
- Myndighetene har en «svarteliste» over personer som ikke får forlate landet, som inkluderer kritikere av myndighetene. Man får ikke vite hvorfor man er på svartelisten. I slike situasjoner har det også vært tilfeller der personer får vite om dette enten ved utreise eller innreise.
- Løslatte politiske fanger har noen ganger blitt ilagt utreisenekt. For eksempel har Khadiya Ismayilova og advokat Intigam Aliyev, som ble løslatt i fjor, begge fått utreisenekt på 5 år. De to soner fremdeles betingede dommer.

2.2 OFFENTLIGE YDMYKELSER

I henhold til HRWs rapport *Harassed, imprisoned, exiled. Azerbaijan's continuing crackdown on governing critics, lawyers and civil society*, har flere typer kritikere de

siste par årene blitt utsatt for offentlige ydmykelser. Rapporten viser for eksempel til at fengslede kritikere blitt presset til, eller forsøkt presset til, å komme med beklagelser på statlig tv, i bytte for løslatelse/amnestier. Flere aktivister fra ungdomsorganisasjonen NIDA⁵ ble i 2016 utsatt for dette. Den fengslede lederen av opposisjonsbevegelsen REAL, Ilgar Mammadov, nektet å godta en slik «avtale», og er ikke omfattet av noe amnesti (HRW 2016b, s. 2, 29).

2.3 BEHANDLING VED ANHOLDELSE

HRHF hevdet i møte med Landinfo at flere kritikere som har reist til Georgia, har vært utsatt for mishandling og tortur. Ifølge HRHF (møte november 2016) skjer mishandlingen særlig i fengslene og etter anholdelse. I fengslene dreier dette seg først og fremst om dårlige sanitære forhold, dårlig ventilasjon, dårlige lysforhold, for mange fanger på cellene og begrenset mulighet til å luften seg.

Etter anholdelse kan alvorlig mishandling skje, særlig de første dagene etter anholdelse (Jafarov, møte i Baku april 2013; advokat, møte april 2013; HRHF, møte i Tbilisi, november 2016). Det skal imidlertid ikke skje med alle. Det finnes to anholdelsessteder som er under direkte styring av sikkerhetsmyndighetene, og det er ifølge HRHF (møte, november 2016) relativt sannsynlig at man vil bli utsatt for tortur dersom man havner der. Berit Lindeman, seniorrådgiver og Aserbajdsjan-ekspert ved Den norske Helsingforskomité⁶, viser til at det beryktede isolasjonssenteret i Ministeriet for nasjonal sikkerhet, peker seg ut i særlig negativ retning. Ifølge henne har flere sentrale samvittighetsfanger blitt holdt her i lengre tid og blitt utsatt for tortur og torturlignende mishandling. De fleste regimekritikere blir satt i et annet varetektsfengsel; Kurdakhani (Lindeman, e-post 2017).

På spørsmål om hva som avgjør om man blir utsatt for vold, eventuelt torturert, mente HRHF (møte, november 2016) at det avhenger av hva man har gjort. Flere medlemmer av ungdomsorganisasjonen NIDA har rapportert om alvorlig mishandling og tortur. NIDA-aktivistene skal ha «fornærmet nasjonen», blant annet ved å tagge en statue av tidligere president Heydar Aliyev (den nåværende presidentens far), noe myndighetene skal ha tatt ille opp. Også pågrepene i den såkalte Nardaran-saken,⁷ skal angivelig ha blitt torturert. HRHF viste videre til at myndighetene ser på politiske islamister som en trussel og til at Nardaran-saken skal statuere et eksempel – man vil vise hva som skjer dersom noen prøver å rokke ved Aserbajdsjans stabilitet.

Ifølge ulike FN-organer (som sitert i Freedom Now & Human Rights House Network 2015, s. 70) har tortur og mishandling omfattet å bli nektet mat, plassering i overfylte celler, å bli nektet grunnleggende sanitære forhold og medisinsk behandling, trusler om tortur, voldtekt og drap, bli holdt isolert eller påført slag, elektrisk støt, bli hengt opp ved hendene eller simulert drukning.

⁵ NIDA betyr *utropstegn* på aseri. NIDA beskriver seg som en ikke-voldelig organisasjon som kjemper for demokratiske reformer, rettsikkerhet, et uavhengig sivilsamfunn samt sosiale og økonomiske reformer (HRW 2013, s. 19).

⁶ For tiden i permisjon.

⁷ Den geistlige shiamuslimen Taleh Bagirzade og rundt 70 medlemmer av hans Muslim Unity Movement ble arrestert i Nardaran (et konservativt shiasamfunn, ca. en times tid nord for Baku), i november 2015. De skal ha blitt anklaget for mord, terror og planlegging av statskupp. Bagirzade har tidligere sonet en fengselsstraff på bakgrunn av politisk motiverte anklager (Runey 2016). Bagirzade ble i januar 2017 dømt til 20 års fengselsstraff, og en rekke andre ble dømt til mellom 10 og 20 års fengsel (IRFS 2017a).

Anførsler om mishandling av anholdte er utbredt i Aserbajdsjan, og kildene mener at anførselene er troverdige. Mishandling ser ut til å være særlig utbredt ved anholdelse utenfor hovedstaden Baku, og ungdomsaktivister fremstår som særlig utsatt (Freedom Now & HRHN 2015, s. 70, 71).

2.4 FABRIKKERTE ANKLAGER

I økende grad fra 2012, og særlig etter 2014, har aktivister og kritikere i Aserbajdsjan blitt fengslet på bakgrunn av falske anklager. Myndighetene har tatt i bruk en rekke hjemler fra straffeloven for å begrunne arrestasjonene (Freedom Now & HRHN 2015, s. 39).

I tillegg til straffeforfølgelse etter straffeloven, bruker aserbajdsjanske myndigheter den administrative loven om forseelser, slik som å gjøre motstand mot politiet eller ikke adlyde politiet, for å anholde aktivister i opptil 90 dager. Slike anklager synes, ifølge HRW (2016, s. 14), å bli brukt som en direkte gjengjeldelse for aktivisme. Såkalte administrative rettssaker varer ofte ikke mer enn 15 minutter, og dommen baseres nærmest utelukkende på politiets vitneforklaring. I 2016 dokumenterte HRW 30 saker der myndighetene brukte den administrative loven om forseelser for å fengsle politiske og sivile aktivister. Ikke i noen av sakene som ble dokumentert av HRW, hadde aktivistene anledning til å skaffe advokat etter eget ønske (HRW 2016b, s. 22).

Nedenfor følger en oversikt over de mest brukte anklagene mot menneskerettsaktivister, journalister og politiske opposisjonelle.

2.4.1 Politisk motiverte anklager

De vanligste politisk motiverte anklagene har omfattet følgende: fremprovosering av hat (straffeloven § 283), organisering, oppfordring til eller deltagelse i masseuro (straffeloven § 220) og forræderi/landssvik (straffeloven § 274). I slike politisk motiverte anklager er myndighetene åpne om at den anholdtes ytringer, tilknytning eller politiske aktivitet, er bakgrunnen for pågrepelsen. Menneskerettsaktivisten Leyla Yunus ble dømt på bakgrunn av anklager om landssvik, etter alt å dømme som følge av sitt arbeid for dialog med armenere. Journalist og minoritetsforkjemper Hilal Mammedovs⁸ domfellelse for å provosere frem hat, knyttes til kritikken av myndighetenes behandling av den talysjiske minoriteten i landet (Freedom Now & HRHN 2015, s. 39, 41, 43).

2.4.2 Vanlige fabrikkerte anklager

For det andre er det kjent at aserbajdsjanske myndigheter fabrikkerer anklager. Dette er anklager som ikke åpenbart kan knyttes til vedkommendes ytringer, organisasjonstilknytning eller aktiviteter. Vanlige fabrikkerte anklager har omfattet narkotika- og våpenbesittelse (straffeloven § 234 og § 228), pøbelopptøyer/gatebråk (straffeloven § 221) og underslag (straffeloven § 179) anklager (HRW 2016b, s.1-5, 19, 56; Freedom Now og HRHN 2015, s. 44, 45). Freedom Now og HRHN (2015, s. 44, 45) har rapportert at i mange saker der pågrepelsen har handlet om våpen- eller narkotikabesittelse, har den pågrepne blitt forhørt om sitt politiske ståsted eller aktivitet på internett. Den pågrepne eller andre har hevdet å ha vært vitne til at narkotikaen har blitt plantet. Der hvor anklager om underslag har blitt brukt, har den

⁸ Mammedov ble gitt amnesti i mars 2016 (Freedom House 2017).

pågrepne ofte vært tilknyttet en ikke-statlig organisasjon (NGO), og mer organisasjonsrettede anklager har dermed blitt brukt.

2.4.3 Organisasjonsrettede anklager

En tredje strategi, som særlig har blitt tatt i bruk de siste syv til åtte årene, er organisasjonsrettede anklager. Dette innebærer anklager som ulovlig forretningsaktivitet (straffeloven § 192), unndragelse av skatt (straffeloven § 213) og misbruk av stilling/verv (straffeloven § 308). Slike tiltaler har særlig blitt rettet mot ledere av NGOer i Aserbajdsjan (Freedom Now og HRHN 2015, s. 47; HRW 2016b, s. 34-49).

2.5 GÜLEN⁹-ANKLAGER

Etter kuppforsøket i Tyrkia i juli 2016, har anklager om at regimekritikere er Gülen-tilhengere i økende grad blitt brukt også i Aserbajdsjan. Aserbajdsjan har kulturelle og økonomiske bånd med Tyrkia, og de to landene er nære økonomiske og politiske partnere. Per september 2016, var fem Gülen-tilhengere arrestert og 50 sagt opp fra undervisningsjobber. Et universitet og en avis som antagelig var affilierte med Gülen, stengte kort tid etter kuppforsøket (Safarova 2016; Mukhtarli 2016).

Anklager om Gülen-tilknytning har heller ikke nødvendigvis hatt noen sammenheng med virkeligheten. Ifølge Reporters Without Borders (som sitert i Mukhtarli 2016) har aserbajdsjanske myndigheter brukt Gülen-anklager for å slå ned på opposisjonelle krefter i landet. Blant annet ble Faig Amirov fra opposisjonsavisen Azadliq arrestert i august 2016, tiltalt for å fremme religiøst hat. Ifølge anklagen var Amirov imam for Gülen-bevegelsen i Aserbajdsjan, noe Amirov selv og opposisjonen i Aserbajdsjan har tilbakevist på det sterkeste. Amirov ble i juli 2017 dømt til fengsel i tre år (Safarova 2016; Mukhtarli 2016; Caucasian Knot 2017).

2.6 GEOGRAFISKE VARIASJONER

Landinfo har på flere informasjonsinnhentingsreiser til Aserbajdsjan, senest i 2013, blitt fortalt av kilder (vestlig ambassade A, møte april 2013; Leyla Yunus, møte april 2013) at myndighetene har vært mest repressive overfor kritikere i den aserbajdsjanske eksklaven (regionen) Nakitsjevan.¹⁰ Presidentfamilien kommer fra Nakitsjevan. Regionen har stor grad av autonomi, og det har tradisjonelt vært tette bånd mellom presidentfamilien og den lokale lederen Vasif Talibov (Den norske Helsingforskomité 2009, s. 5-12). Berit Lindeman mener at dette gjør at Talibov har stor makt til å utføre

⁹ Store norske leksikon (SNL) skriver følgende om Gülen-bevegelsen:

Gülen-bevegelsen, Gülen hareketi, Hizmet, er en transnasjonal religiøs og sosial bevegelse basert i Tyrkia. Bevegelsen har forgreninger til Europa, Midtøsten, USA og Sentral-Asia. Gülen-bevegelsen er ledet av predikanten, forfatteren og den politiske aktøren Fetullah Gülen, som har levd i eksil i USA siden 1999 (Fosshagen 2016).

Gülen-bevegelsen har hatt en klar tilstedeværelse i Aserbajdsjan siden landets uavhengighet (Mukhtarli 2016). For mer informasjon om Gülen-bevegelsen, se Landinfo temanotat Tyrkia: Gülen-bevegelsen, kuppforsøk og utrenskninger (Landinfo 2017).

¹⁰ Nakitsjevan er en aserbajdsjansk region, geografisk adskilt fra resten av Aserbajdsjan ved en stripe armensk territorium. Området ble en eksklave på slutten av 1980-tallet i forbindelse med konflikten om Nagorno-Karabakh mellom Armenia og Aserbajdsjan. Nakitsjevan er hjembyen til tidligere president Heydar Aliyev og den nåværende presidenten. Nakitsjevan er en autonom region innenfor Aserbajdsjan og ledes av Vasif Talibov, som er inngiftet i den aserbajdsjanske presidentfamilien (Den norske Helsingforskomité 2010, s. 5-12).

overgrep dersom det gagnar hans egne interesser for (Lindeman, e-post september 2017).

2.7 REAKSJONER SOM FØLGE AV KRITISK AKTIVITET I UTLANDET

Ut fra kildenes beretninger er det mye som tyder på at aserbajdsjanske myndigheter følger med på kritisk og opposisjonell aktivitet i utlandet. For eksempel har lederen for den Berlin-baserte opposisjonelle tv-kanalen Meydan-TV hevdet at den aserbajdsjanske ministeren for ungdom og sport skal ha kommet med trusler som følge av kanalens kritiske rapportering. Likeledes har journalister som jobber for den samme tv-kanalen, rapportert om trakassering og trusler mot familiemedlemmer i Aserbajdsjan (HRW 2016a).

Også HRHF hevdet at aserbajdsjanske myndigheter nøye overvåker aktivisters aktivitet i utlandet. Myndighetslojal media publiserer ofte artikler om «forrædere» som leder «falske» kampanjer mot Aserbajdsjan (HRHF, e-postkorrespondanse mai 2017). Ett eksempel er fra 4. mai 2017, der en myndighetslojal journalist navnga kritiske røster som befinner seg i Georgia, og hevdet at en revolusjon blir planlagt fra den georgiske hovedstaden Tbilisi (Fatullaev 2017). Et annet eksempel er fra slutten av mai 2017, da en aserbajdsjansk journalist i eksil i Georgia, Afghan Mukhtarli, ble bortført. Mukhtarli hadde blant annet skrevet om korrupsjon i det aserbajdsjanske forsvarsdepartementet og i president Aliyevs forretningsnettverk i Georgia. Mukhtarli dukket opp igjen i Aserbajdsjan, anklaget og varetektsfengslet for ulovlig grensepassering, smuglervirksomhet og motstand mot politiet ved bruk av vold (HRW 2017). HRHF har også tidligere opplyst til Landinfo (møte, november 2016) at aserbajdsjanske myndigheter følger nøye med på aktivister som har reist til Georgia, og at en del ikke føler seg trygge i Georgia.

Ifølge HRW har myndighetene ofte rettet reaksjoner mot slektninger av profilerte journalister og aktivister som har flyktet til utlandet, og som har fortsatt sin aktivitet derfra. Organisasjonen har dokumentert flere eksempler på dette (HRW 2016b, s. 4). Sommeren 2015 arresterte myndighetene to slektninger av Ganimat Zahidov, redaktøren i opposisjonsavisen Azadliq, som bor i utlandet. I november 2016 fordømte de to slektingene redaktøren, men hadde ikke blitt løslatt ved årsskiftet 2016/17 (U.S. Department of State 2017, s. 16). Mehman Hüseyinov, bror til leder av journalistorganisasjonen Institute for Reporters' Freedom and Safety (IRFS), Emin Hüseyinov, som har beskyttelse i Sveits, har vært under etterforskning siden 2012. Han ble dømt til to års fengsel i mars 2017 for ærekrenkelse (HRW 2016b, s. 4; RFE/RL 2017a). I menneskerettighetsmiljøet i Aserbajdsjan og internasjonalt er anklagene ansett for å være politisk motiverte. Ifølge journalisten Arzu Geybullaeva (2017), som skriver for nettavisen Eurasianet, leder aserbajdsjanske myndigheter en stadig mer aggressiv kampanje mot kritikere i utlandet. Geybullaeva opplyser at ett av myndighetenes tiltak, er å rette reaksjoner mot kritikernes familie i hjemlandet.

2.8 AMNESTIER

President Aliyev gir fra tid til annen amnestier til innsatte. I mars 2016 ble 148 innsatte gitt amnesti, inkludert 14 personer som menneskerettighetsorganisasjoner hadde

definert som politiske fanger.¹¹ Menneskerettighetsorganisasjoner ønsket amnestiene velkommen, men påpekte samtidig at det fremdeles satt myndighetskritikere fengslet (BBC 2016). Ingen av myndighetskritikerne som ble løslatt i mars 2016 fikk dommene sine annullert (Freedom House 2017, s. 7). Aserbajdsjanske myndigheter har også tidligere gitt amnestier, flere ganger i forbindelse med feiringen av Novruz (før-islamisk nyttårsfeiring) (RFE/RL 2017a).

3. MENNESKERETTIGHETSADVOKATER

HRW opplyste i sin rapport fra 2016 (s. 5) at myndighetene de siste årene har rettet reaksjoner mot advokater – også omtalt som menneskerettighetsadvokater – som forsvarer myndighetskritikere i rettssaker. Det dreier seg om ulike typer reaksjoner: arrestasjon og påfølgende rettsforfølgelse, etterforskning av organisasjoner drevet av advokater, utreisebegrensninger, disiplinære prosesser som har resultert i tap eller trusler om tap av advokatbevilling og utestengelse fra advokatforeningen.

Ifølge HRHF (møte, november 2016) var det per 2016 900 advokater som kunne føre saker for straffedomstolen i Baku. Kun 12 av disse jobbet med såkalte politiske saker/menneskerettighetssaker. HRHF hevdet at man ikke er utsatt hvis man jobber i en vanlig sivilsak, eller forsvarer en «vanlig» person. Advokater som jobber med politisk sensitive saker mot myndighetene – det kan for eksempel være å forsvare kritiske journalister eller politiske aktivister som NIDA – er ifølge kilden utsatt.

Berit Lindeman påpeker at det prosentvise antallet menneskerettighetsadvokater som har fått reaksjoner rettet mot seg, er høyt (gitt det lave antallet advokater som engasjerer seg i slike saker). Hun mener at dette har negative ringvirkninger, som blant annet at det blir svært vanskelig å rekruttere advokater til å ta slike saker (Lindeman, e-post september 2017).

3.1 REAKSJONER MOT MENNESKERETTIGHETSADVOKATER

3.1.1 Utestengelse fra advokatforeningen/tap av advokatbevilling

En rekke advokater som har jobbet som forsvarere i politiske saker eller saker som omfatter menneskerettighetsaktivister, har i årenes løp mistet advokatbevillingen (HRHN 2015, s. 22). Dette synes å være en vanlig reaksjon. Dersom en advokat har mistet sin bevilling, kan vedkommende ikke representere klienter i straffesaker. Dette skjedde for eksempel med advokat Khalid Bagirov (HRW 2016, s. 58). HRHF (møte november 2016) har imidlertid påpekt at en advokat som har mistet bevillingen – såfremt vedkommende har erfaring med å føre slike saker – likevel kan jobbe med saker som skal for Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD).

Eksempler fra HRW (2016, s. 61–62) omfatter blant annet de to advokatene Bahruz Bayramov og Elchin Sadigov, som forsvarte en journalist som tidligere hadde blitt dømt på bakgrunn av politisk motiverte anklager. Advokatene mottok en reprimande fra advokatforeningen i Aserbajdsjan, angivelig som følge av at Bayramov skal ha

¹¹ Deriblant lederne av Human Rights Club Rasul Jafarov og Democracy Studies Center Anar Mammadli (Freedom House 2017, s. 7).

kritisert dommerens avgjørelse i ankesaken. Et annet eksempel er advokat Alaif Hasanov, forsvarer for menneskerettighetsaktivist Leyla Yunus (som ble arrestert i 2014 og dømt i 2015 på bakgrunn av det som ble ansett som falske anklager). Han formidlet en klage fra Yunus om at hun ble trakassert i fengsel av en innsatt. Den innsatte svarte med å anklage advokaten for ærekrenkelse. Advokaten ble i 2014 funnet skyldig i ærekrenkelse og dømt til 240 timers samfunnstjeneste, og fratatt advokatbevillingen.

Advokatforeningens manglende uavhengighet har blitt påpekt som et alvorlig problem, blant annet av International Commission of Jurists (Freedom House 2017, s. 11).

3.1.2 Utreisebegrensninger

Ifølge HRHF (møte, november 2016) har en rekke menneskerettighetsadvokater blitt ilagt utreisebegrensninger, som blant annet forhindrer advokatene fra å representere klienter ved EMD. HRW (2016, s. 58) har påpekt at det også hindrer dem i å delta på internasjonale møter, eller på kurs, konferanser og videreutdanning i utlandet. Dersom de ikke er ilagt utreiseforbud, blir de rutinemessig sjekket på grensen (HRHF, møte november 2016).

Et eksempel referert av HRW (2016, s. 58–59), er advokat Intigam Aliyev. Etter løslatelse fra fengsel (se del 3.1.3), ble han ilagt utreiseforbud i fem år og kan ikke reise til utlandet uten en spesiell tillatelse, som følge av at han fortsatt soner en betinget dom. Et annet eksempel fra HRW er advokat Asabali Mustafayev i Resource Center for Democracy and Human Rights. Mustafayevs utreiseforbud var fremdeles i kraft per oktober 2016 (Landinfo har ikke informasjon om det er i kraft per i dag).

3.1.3 Arrestasjon

Basert på kildenes rapportering, er det Landinfos inntrykk at kun et fåtall menneskerettighetsadvokater har blitt arrestert og dømt. Blant unntakene som er rapportert (HRW 2016b, s. 58) er Intigam Aliyev, en av de mest kjente og respekterte menneskerettighetsadvokatene i Aserbajdsjan, og leder av organisasjonen Legal Education Society (LES). Aliyev ble arrestert i august 2014, og dømt til syv og et halvt års fengselsstraff i april 2015 for blant annet skatteunndragelse og ulovlig forretningsvirksomhet. I mars 2016 omgjorde Høyesterett dommen til betinget fengsel, og Aliyev ble løslatt.

Et annet eksempel som tidligere har blitt rapportert av HRW (2013a, s. 51), er menneskerettighetsadvokaten Bakhtiyar Mammadov, som ble pågrepet i 2011 og dømt i 2013 til åtte år i fengsel på bakgrunn av anklager om utpressing. Mammadov skal ha representert flere familier som ble kastet ut av husene sine som følge av byggearbeider i forkant av Eurovision Song Contest. I forbindelse med kompensasjonsspørsmålet, skal Mammadov ha hevdet at det forelå korrupsjon fra myndighetenes side. Mammadov ble benådet i mai 2014 (Caucasian Knot 2014).

3.1.4 Øvrige reaksjoner

Flere advokater har erfart at deres bankkonti eller firmaets bankkonto har blitt frosset som ledd i etterforskningen av dem selv eller firmaet (HRW 2016b, s. 58–59).

Øvrige reaksjoner mot menneskerettighetsadvokater omfatter bakvaskelskampanjer i avisene, ifølge HRHF (møte november 2016). HRHF viste også til at de kan bli spanet

på av myndighetene. Et relativt nytt fenomen som per november 2016 ikke hadde blitt bekreftet, var at skriftlig korrespondanse mellom advokater og EMD i flere tilfeller hadde blitt hindret. På spørsmål om hvordan dette kunne ha skjedd, svarte HRHF at brevene trolig hadde blitt stoppet i posten.

4. KRITISKE JOURNALISTER/SKRIBENTER PÅ SOSIALE MEDIER

4.1 MEDIER

Det har vært en kraftig utvikling av nettmedier de siste åtte til ti årene i Aserbajdsjan. Bruken av sosiale medier har også økt betraktelig, særlig Facebook, spesielt blant unge som har et behov for å uttrykke seg (direktør for nyhetsbyrå, møte april 2013; Freedom House 2016). Det skrives generelt mye kritisk på sosiale medier i Aserbajdsjan.

Ifølge direktøren for et uavhengig nyhetsbyrå (møte april 2013) var det i 2005 rundt 20–30 uavhengige medier (aviser, radio, tv) i Aserbajdsjan, mens det per 2013 nesten ikke var noen igjen. Per 2017 er det kun ett uavhengig nyhetsbyrå igjen: Turan Agency (som omtales i neste avsnitt) (RWB 2017c). Det ble videre opplyst at det i 2013 fantes to mer eller mindre uavhengige papiraviser: *Azadliq*¹² og *Yeni Müsavat* (disse hadde også nettutgaver) samt flere uavhengige nettaviser, blant annet *Yeni Müsavat*, *Azadliq*, *Objektiv TV*, *Contact.az*, *Azadliq Radio*, *Minval.az*.

Reporters without Borders (b) har mer nylig opplyst at flere uavhengige nettaviser har blitt stengt etter 2013, deriblant *Azadliq*, *Meydan-TV*, *RFE/RL* (tjenesten i Aserbajdsjan) og nettbaserte tv-kanaler *Azerbaijan Saati* og *Turan-TV*. Redaktøren av *Turan News Agency*, *Mehman Aliyev*, som drev nettavisen *Contact.az*, ble ellers arrestert 24. august 2017, som følge av en skattesak mot *Turan* (*RFE/RL* 2017c).¹³ Fremtiden til nyhetsbyrået *Turan New Agency* (og *Contact.az*), som anses som Aserbajdsjans siste uavhengige nyhetsportal, er dermed usikker.

Aserbajdsjan befinner seg for øvrig på 162. plass av 180¹⁴ land på *Reporters without Borders Press Freedom Index* (RWB 2017a).

Uavhengige medier i Aserbajdsjan har slitt med finansiering. Dette har i særlig grad gjeldt uavhengige nettmedier som har vært avhengige av reklameinntekter som finansiering. Det har vært få bedrifter som har ønsket å reklamere i disse mediene, da man har vært redd for reaksjoner fra myndighetene (*Media Rights Institute*, møte april 2013). Papiraviser selges fra utsalgssteder, men også disse sliter som følge av at færre kjøper papiraviser, i tillegg til at det generelt er få utsalgssteder for aviser (direktør for nyhetsbyrå, møte april 2013). Det har dessuten vært vanskelig å få trykket uavhengige papiraviser, som følge av at trykkerier er under kontroll eller lojale mot myndighetene (*Media Rights Institute*, møte april 2013).

¹² Tilknyttet opposisjonspartiet *Folkefronten*.

¹³ Den 11. september ble *Mehman Aliyev* overført til husarrest mens skattesaken fortsatt er under etterforskning (*RFE/RL* 2017c).

¹⁴ 180. plass har dårligst score.

Aserbajdsjanske myndigheter trappet nylig opp kampen mot kritisk nettaktivitet. I mars 2017 vedtok parlamentet en lov som forbyr publisering av en rekke bestemte temaer på internett.¹⁵ I tillegg har parlamentet to ganger det siste året økt straffen for ærekrenkelse av presidenten på internett – siste lovendring i juni 2017 økte straffen fra tre til fem år i fengsel (Geybullaeva 2017).

4.2 SOSIALE MEDIER

Etter den arabiske våren 2011 ble ungdomsaktivister og politiske ledere også i Aserbajdsjan inspirert til å protestere mot korrupsjon og myndighetsmisbruk. Facebook og andre sosiale medier ble brukt for å organisere og informere om masseprotester, blant annet i 2011 og i 2012. Myndighetene ble raskt oppmerksomme på sosiale mediers potensiale til å mobilisere mennesker, og arresterte flere høyt profilerte bloggere (HRW 2013b, s. 11; Freedom House 2015, s. 2).

4.3 HVA UTLØSER REAKSJONER MOT JOURNALISTER/SKRIBENTER?

Ifølge kilder Landinfo har konsultert, er det vanskelig å gi et tydelig svar på hvilke temaer som kan medføre reaksjoner overfor kritiske journalister, eller overfor personer med aktivitet i sosiale medier. Det er imidlertid noen tema som går igjen blant kildene, og som omtales som mer sensitive enn andre. HRFH (møte, november 2016) hevdet at det aller mest sensitive temaet å skrive kritisk om, er president Ilham Aliyev, hans kone og øvrige familie. Den kritiske journalisten Khadiya Ismayilova, som har sonet en dom som følge av sin journalistiske virksomhet, samt journalistorganisasjonen Institute for Reporters' Freedom and Safety (IRFS), nevnte også dette som et sensitivt tema under møter tilbake i 2013. Eksempelvis vil det å skrive nedlatende og ydmykende om presidentfamilien kunne medføre reaksjoner.

Satiriske publikasjoner i sosiale medier om tidligere president Heydar Aliyev har flere ganger ført til arrestasjoner og domfellelser (HRW 2013b, s. 20). I samtaler med kilder i 2013 (IRFS; Media Rights Institute; Ismayilova, møter i Baku april 2013), ble det å grave i presidentfamiliens forretningsaktiviteter trukket frem som problematisk. Et eksempel som senere har understøttet dette, er arrestasjonen av en av Landinfos samtalepartnere, Khadija Ismayilova, i desember 2014. Ismayilova ble dømt til syv og et halvt år i fengsel, etter å ha samarbeidet med International Consortium for Investigative Journalists, der man blant annet fant forbindelser mellom uregistrerte (*not declared*) utenlandske offshore firmaer og presidentfamilien i Aserbajdsjan. Hun ble løslatt våren 2016, etter at Høyesterett omgjorde dommen til betinget fengsel i tre og et halvt år (Walker 2016).

Dernest har HRHF hevdet at det er problematisk å skrive om korrupsjon i regjeringsapparatet (HRHF, møte i november 2016). Også kritikk av personer med store forretningsinteresser, som normalt har tette bånd til myndighetene, vil kunne medføre reaksjoner. Slik «kritikk» vil typisk være anklager om korrupsjon og tette bånd til regimet (Lindeman, e-post september 2017).

Det er også problematisk å skrive om tortur eller uoppklarte drap på kritikere, som mistenkes at har vært politisk motivert. Politisk sensitive saker, som for eksempel

¹⁵ Loven forbyr blant annet oppfordring og finansiering av terrorisme, oppfordring til vold og religiøs ekstremisme, deling av statshemmeligheter eller pornografi, oppfordring til gambling, oppfordring til selvmord og informasjon av støtende og ærekrenkende art (IRFS 2017b).

Nardaran-saken der shia-imamen Taleh Bagirzade og hans følgere ble arrestert i november 2015, kan likeledes være sensitivt å skrive om (HRHF, møte november 2016).

På spørsmål om hvor omfattende skriving som skal til (innenfor ovennevnte tema) for å bli utsatt for reaksjoner, opplyste HRHF (møte november 2016) at det avhenger av hvem journalisten eller bloggeren er, og hvor mye vedkommende tidligere har skrevet. Dersom vedkommende er en nykommer, dvs. ukjent, må det trolig flere artikler eller kommentarer til for å oppleve reaksjoner. For profilerte eller kjente journalister, kritikere eller bloggere, skal det ifølge HRHF mindre til. Det synes derfor som etablerte journalister er i konstant søkelys, men at nykommere må «oppdages» før de risikerer reaksjoner.

Menneskerettighetsaktivister, kritiske journalister og politiske opposisjonelle opplever ofte trakassering på internett, slik som grove kommentarer og trusler på sosiale medier, og gjennom myndighetenes bruk av såkalte internett-troll. Overvåking av mobiltelefoner og internettkommunikasjon i Aserbajdsjan muliggjøres av lover som gir myndighetene direkte tilgang til kommunikasjonsnettverk (Freedom House 2016, s. 11-12; Garnieri, Franco & Anderson 2017). Ifølge Amnesty International (som sitert i Garnieri, Franco & Anderson 2017) har flere kjente regimekritikere i Aserbajdsjan erfart at Facebook-kontoene deres har blitt «overstyrt» og at noen har opprettet falske Facebook-kontoer i deres navn. I 2013 hevdet likedan flere kilder at myndighetene, særlig Ministry of National Security (MNS), overvåket internett (Media Rights Institute; IRFS; direktør for nyhetsbyrå, møter april 2013). Ifølge MRI hadde MNS adgang til å overvåke etter anti-terrorlovgivningen. Denne adgangen hadde blitt brukt, også mot kritikere. Ifølge direktøren for et nyhetsbyrå fulgte myndighetene i hovedsak med på Facebook. Myndighetene ansatte per 2013 også personer som skulle skrive til støtte for myndighetene på Facebook.

4.4 REAKSJONER MOT JOURNALISTER/SKRIBENTER

Kritiske journalister og skribenter/bloggere har blitt sjikanert og trakassert, og noen ganger har informasjon fra privatlivet deres blitt misbrukt. Det har også blitt registrert flere overfall på journalister. Ifølge Committee to Protect Journalists har det vært seks drap på journalister fra 1992 frem til i dag (CPJ u.å). Det kan stilles spørsmål ved myndighetenes grad av direkte involvering i disse drapene, men det vises til at myndighetenes generelle fordømmelse av kritiske journalister uansett kan bidra til at privatpersoner tar loven i egne hender.

Ifølge HRHF (møte november 2016) synes den vanligste reaksjonen å være arrestasjon som følge av falske anklager om narkotikabesittelse, maktmisbruk, ulovlig entreprenørskap eller pøbelaktivitet (hooliganisme). Media Rights Institute gav tilsvarende informasjon i møte med Landinfo i 2013. I november 2016 påpekte HRHF at straffene i de alvorligste sakene kan være ganske høye, fra fem til syv år i fengsel. Pøbelaktivitet som straffehjemmel brukes mest overfor de unge, uerfarne, som ikke er så kjent for myndighetene enda, og overfor bloggere. Ifølge HRHF er dette en administrativ forseelse, som straffes med fengsel i opptil 30 dager.

Kilder, både i 2013 og 2016, mente at ærekrenkelse (*defamation*) som straffehjemmel mot journalister brukes i mindre grad enn tidligere (Ismayilova og Jafarov, møter april 2013; HRHF, møte november 2016). HRHF (møte november 2016) mente det trolig skyldes at ærekrenkelse vekker mistanke om begrensning av ytringsfriheten, samt at

det har vekket internasjonale reaksjoner når denne hjemmelen har blitt brukt. Straffehjemmelen ulovlig forretningsvirksomhet vekker ikke de samme reaksjonene, og det er «lettere» for myndighetene å konstruere en sak rundt dette.

5. POLITISK OPPOSISJONELLE

Det er totalt ca. 50 registrerte politiske partier i Aserbajdsjan. De sittende styresmaktenes parti, New Azerbaijan Party (YAP), er det største partiet (U.S. Department of State 2017, s. 29). Det finnes mange opposisjonspartier som ble dannet både tidlig og sent på 1990-tallet. De fleste av disse partiene har få medlemmer og er lite aktive, og har tradisjonelt vært sentrert rundt en enkelt leder, fremfor å fokusere på ideologi og partiprogram (Sultanova 2014; Heinrich 2011). Ifølge en foreleser ved Blavatnik School of Government ved universitetet i Oxford som spesialiserer seg på ikke-demokratiske regimer i post-sovjetiske Eurasia (som gjengitt i IRB 2016, s. 3), kan politiske partier i Aserbajdsjan best forstås ut fra graden av støtte eller opposisjon til den sittende politiske ledelsen.

Myndighetene har hatt en praksis med å etablere regimetro partier med omtrent likelydende navn som opposisjonspartier, som et forsøk på å nøytralisere opposisjonspartiene (Heinrich 2011). I dag finnes det for eksempel partier i Aserbajdsjan som har svært like navn som Folkefronten. Disse er etter alt å dømme bevisst stiftet for å forvirre velgere, og for å gi skinn av opposisjon i parlamentet. Av disse kan nevnes Hele det aserbajdsjanske Folkefrontpartiet og Det klassiske Folkefrontpartiet (Lindeman, e-post september 2017; IRB 2016; Sultanova 2014, s. 25-26).

Folkefronten (APFP) og Müsavat er de to største opposisjonspartiene. Ingen av partiene har vært representert i parlamentet siden 2010, blant annet som følge av at de ved flere anledninger har boikottet valg (U.S. Department of State 2017, s. 28). Lindeman ved Den norske Helsingforskomité (e-post september 2017) påpeker at det er liten grunn til å tro at Folkefronten og Müsavat ville lykkes med å vinne seter i parlamentet, selv uten boikott. Ingen reell opposisjon hadde sjanse til å bli valgt inn i parlamentet, selv om regjeringspartiet «bare» fikk 69 av de 125 setene. Ingen av de øvrige representantene er reelle opposisjonelle.¹⁶

I forkant av presidentvalget i 2013 samlet derimot en rekke opposisjonspartier og opposisjonelle grupper (deriblant Folkefronten og Müsavat) seg i en koalisjon ved navnet National Council for Democratic Forces. Koalisjonen stilte med en felles kandidat til valget (Abbasov 2013).¹⁷ Rådet er fortsatt i funksjon, også utenom valg,

¹⁶ OSCE/ODIHR avlyste valgobservasjon til siste parlamentsvalg i 2015 som følge av uakseptable begrensninger som myndighetene påla OSCE/ODIHR (Lindeman, e-post september 2017).

¹⁷ National Council for Democratic Forces (NCDF), eller National Council (Milli Şura) ledes av Jamil Hasanli. NCDF er en koalisjon av opposisjonelle grupper, deriblant Müsavat og Folkefronten, men også andre partier og blant annet også islamistiske grupper. National Council ble opprettet i forkant av presidentvalget i 2013, men fikk bare litt over 5 % av stemmene (valget var preget av fusk). Müsavat trakk seg imidlertid ut av koalisjonen i 2014. Det ble opplyst at målet med National Council var å stille sammen i presidentvalget. Folkefronten er fremdeles en del av National Council (Abbasov 2013; RFE/RL 2014). Opposisjonspartiene har også tidligere samarbeidet i ulike koalisjoner, som for eksempler Azadliq i 2005 og Public Chamber i 2010 (Landinfo 2013).

og er et forum for debatt og strategisk tenking. Den relative enhet som rådet utgjør, anses ifølge Berit Lindeman i Den norske Helsingforskomiteen trolig som en trussel fra myndighetenes side (Lindeman, e-post september 2017).

5.1 FOLKEFRONTEN

Folkefronten vokste frem som en reaksjon på sovjetregimet på 1980-tallet, og reetablerte seg som et politisk parti i 1992. Partiet vant presidentvalget i 1992, og satt med makten frem til 1993, da det ble fjernet og erstattet med Heydar Aliyev, faren til nåværende president İlham Aliyev (Sultanova 2014).

Ifølge foreleseren ved Blavatnik School of Government ved universitetet i Oxford (som gjengitt i IRB 2016) anerkjenner ikke Folkefronten legitimiteten til den sittende regjeringen, og har engasjert seg i demonstrasjoner for å kjempe mot den politiske ledelsen i landet. En vitenskapelig ansatt ved institutt for statsvitenskap ved universitetet i Toronto Mississauga (som gjengitt i IRB 2016) beskriver Folkefronten som et moderat nasjonalistisk parti, med et sterkt pro-vestlig¹⁸ ståsted. Begge de ovennevnte kildene beskriver Folkefronten som sentrert rundt lederen Ali Kerimli. En forsker tilknyttet senter for russiske og eurasiatiske studier ved Uppsala universitet (som gjengitt i IRB 2016), som spesialiserer seg i politisk aktivisme i Aserbajdsjan, viser til at det er omtrent umulig for Folkefronten (og Müsavat) å få leiet lokaler til å holde møter og partikongress, ettersom mange forretningsaktører er redde for å leie ut til dem. Foreleseren ved universitetet i Oxford hevder videre at partiet har rundt 5000–7000 aktive medlemmer. Både den nevnte foreleseren og læreren ved universitetet i Toronto beskriver medlemmene som intellektuelle og utdannede mennesker, som stort sett bor i urbane eller semi-urbane strøk.

Basert på informasjon fra kilder som de amerikanske myndighetene, kan det se ut som om det er Folkefronten som har vært utsatt for de hardeste represaliene fra myndighetene de siste årene. Myndighetene har blant annet forsøkt å knytte sentrale personer i Folkefronten til politiske shiagrupper og til Gülen-bevegelsen (U.S. Department of State 2017, s. 17, 29).

5.2 MÜSAVAT

I 1992 dannet Isa Gambar, nestformann i Folkefronten i 1990–1991, partiet Müsavat. Müsavat er den moderne etterfølgeren til det pro-tyrkiske partiet med samme navn, som ble etablert i 1911 og som støttet pan-islamske og pan-tyrkiske ideer. Müsavat er i dag landets største opposisjonsparti (Sultanova 2014).

Ifølge Müsavat selv har partiet nå 22 000 medlemmer. Trolig er mange av disse ganske inaktive. Både Folkefronten og Müsavat hadde tidligere mange regionkontorer, men det er ikke lenger tilfelle, og mange tidligere aktive medlemmer har blitt inaktive. I tråd med det som tidligere er beskrevet om regimetro partier som blir gitt omtrent likelydende navn som opposisjonspartier, har også Müsavat en såkalt falsk tvilling, *Muasir Müsavat* (Midlertidige Müsavat), som ikke er opposisjonelt (Lindeman, e-post september 2017).

I september 2014 overtok Arif Hajili som leder av partiet etter Isa Gambar (Trend 2014).

¹⁸ Det vil si med ønske om å styrke bånd til USA, EU og NATO, fremfor til Russland (IRB 2016).

5.3 DEN TRADISJONELLE OPPOSISJONENS KÅR

Flere kilder har vist til at den partipolitiske opposisjonen i Aserbajdsjan er passivisert og ineffektiv (vestlig ambassade A og B, møter april 2013; Sultanova 2014, s. 26–27). Lederne har sittet i mange år, det er ingen klare formuleringer av partiprogram, og de har vært lite villige til å benytte seg av sosiale medier til å nå ut til folk. Selv om partiene har søkt samarbeid med hverandre før valg, opphører slikt samarbeid som regel etter at valgene er overstått (Sultanova 2014, s. 26–27). Befolkningen synes å være lei av den tradisjonelle opposisjonen. Myndighetene ser heller ikke ut til å føle seg nevneverdig truet av dem (vestlig ambassade A og B, møte i Baku april 2013). Samtidig har opposisjonen dårlige kår for å drive politisk aktivitet. Selv om myndighetene ikke ser ut til å føle seg truet av den partipolitiske opposisjonen, stikker de likevel kjepper i hjulene for opposisjonell aktivitet: det er begrenset mulighet for å holde demonstrasjoner og politiske møter, de får ikke leiet lokaler og får liten adgang til offentligheten under valgkamper (Sultanova 2014, s. 26–27).

Med dette som bakgrunn, har det vokst frem alternative grupper av kritikere, deriblant ungdomsbevegelser, eller «den nye opposisjonen» som de også kalles. De er ofte utdannet i vesten og har tydeligere politiske mål enn den tradisjonelle opposisjonen (for mer informasjon om disse gruppene, se del 6). Det har også vært økt aktivitet blant politiske islamister og kritiske journalister de senere år. Alle disse gruppene ser ut til å ha større evne til å mobilisere massene i Aserbajdsjan enn den tradisjonelle partipolitiske opposisjonen, og det er først og fremst disse gruppene myndighetene reagerer mot.

5.4 REAKSJONER MOT POLITISK OPPOSISJONELLE

Selv om det har vokst frem nyere grupper av kritikere som myndighetene først og fremst retter reaksjoner mot, betyr ikke dette at den tradisjonelle partipolitiske opposisjonen får være i fred. I det følgende skal det forsøksvis gis et omriss av hvilke partimedlemmer som kan risikere hvilke reaksjoner.

Landinfo forstår «aktivt partimedlem» som en person som deltar i demonstrasjoner, er aktiv på Facebook med politiske budskap, har følgere på Facebook, skriver på sosiale medier om sensitive tema for myndighetene, og/eller tar initiativ til arrangementer som demonstrasjoner eller politiske møter.¹⁹ Alle disse kriteriene trenger ikke nødvendigvis å være oppfylt for å oppleve alvorlige reaksjoner, og alvoret på reaksjonene kan avhenge av geografisk tilhørighet.

5.4.1 Demonstrasjonsdeltagelse

Den aserbajdsjanske grunnloven § 49 sier at alle har rett til å samles på fredelig vis etter å ha varslet relevante myndighetsorganer på forhånd. I praksis krever imidlertid myndighetene at samlinger på offentlige steder må ha tillatelse fra lokale myndigheter. Lokale myndigheter i Baku innførte forbud mot demonstrasjoner i regi av opposisjonen i sentrum av byen i 2006. Kilder fra 2013 og 2014 opplyste da at myndighetene hadde, ofte ved bruk av vold, arrestert og fengslet demonstranter og

¹⁹ Dette kan også omfatte andre aktivister, som ikke er medlem av politiske partier.

arrangører av demonstrasjoner. Myndighetene tillot kun demonstrasjoner på øremerkede steder utenfor byen.²⁰

I 2012 og 2013 ble det vedtatt lovendringer som medførte kraftig økning av bøter for å delta i og organisere demonstrasjoner. Det ble også vedtatt lovendringer som økte den maksimale fengselsstraffen for mindre brudd på offentlig ro og orden, ofte brukt for å straffe demonstranter, fra 15 til 60 dager (HRW 2013b, s. 4, 69). Kildene Landinfo møtte i Baku i 2013, viste til at unge mennesker ofte ikke klarte å betale bøkene, og at myndighetene i slike tilfeller tok beslag i eiendommene deres (internasjonal organisasjon, møte i Baku april 2013; Gambar, møte i Baku april 2013).

Våren 2013 var det flere ulovlige demonstrasjoner i sentrum av Baku. Demonstrasjonene var fredelige, men ifølge vitner brukte politiet vold for å løse opp demonstrasjonene (HRW 2013b, s. 73–75).

Det har ikke vært holdt tilsvarende demonstrasjoner i sentrum av Baku siden 2013. I forkant av folkeavstemningen i september 2016, ble det derimot gitt tillatelse til å holde demonstrasjon i utkanten av Baku. I forkant av demonstrasjonen anholdt politiet en rekke aktivister, deriblant medlemmer av Folkefronten og NIDA. Da demonstrasjonen var avsluttet, anholdt politiet en rekke av demonstrantene. Det ble ikke observert bruk av vold fra demonstrantenes side (HRW 2016b, s. 24). Det har blitt spekulert i hvorfor tillatelsen til demonstrasjonen ble gitt. Ifølge Lindeman (e-post september 2017) kan det tenkes at siden det var lenge siden det hadde vært demonstrasjoner, hadde myndighetene behov for å kartlegge hvor mange og hvem som møtte opp. Alle demonstrasjoner blir nøye overvåket, og deltagere blir fotografert.

Landinfo intervjuet flere kilder i Baku i 2013 om hva slags reaksjoner man risikerer ved deltagelse i en ikke godkjent demonstrasjon. Leder for en menneskerettighetsorganisasjon i Baku (møte i Baku, april 2013), som av sikkerhetsgrunner er anonymisert, opplyste i 2013 at det ikke var tilfeldig hvem som på den tiden ble arrestert i forbindelse med demonstrasjoner. Myndighetene fokuserte ifølge kilden først og fremst på spesielle personer som koordinatore, ledere²¹ og ungdomsledere. Det hendte også at de arresterte tilfeldige demonstrasjonsdeltagere. Leder for en lokal NGO, som også er anonymisert av sikkerhetshensyn, opplyste i 2013 at myndighetene ofte gikk etter personer de kjente til fra før, der blant annet aktivitet på Facebook ble en del av en persons profil. De arresterte ble konfrontert med dette etter pågripelse.

5.4.2 Oppsigelse fra jobb

Kilder fra 2013 hevdet at medlemmer av politiske opposisjonspartier risikerte å miste jobbene sine, og at de hadde vanskeligheter med å bli ansatt eller å drive forretningsaktivitet dersom det ble kjent at de var medlem av et opposisjonsparti (Gambar, møte april 2013; NGO, møte april 2013; Gahramanli, møte april 2013). På spørsmål om slike reaksjoner var avhengig av medlemskapet i seg selv eller av aktivitetsnivået til en person, opplyste leder av en aserbajdsjansk NGO at det kunne variere. Noen ganger var det nok å kun være et medlem, andre ganger rammet det først

²⁰ Myndighetene avlyste bussavganger til anviste steder for demonstrasjon, for å unngå at demonstranter skulle komme seg dit (Yunus, møte i Baku april 2013).

²¹ De øverste ledere av opposisjonspartier deltar som regel ikke i demonstrasjoner (leder for menneskerettighetsorganisasjon i Baku, møte april 2013).

og fremst de aktive. Myndighetene var selektive, mente kilden, og det var ikke bare én tilnærming til dette. Oppsigelser av opposisjonelle gjaldt særlig innenfor statlig sektor (Yunus, møte april 2013). Nestleder i Folkefronten, Fuad Gahramanli²², opplyste at ingen av partimedlemmene i Folkefronten fikk jobbe i myndighetsapparatet, mens noen mindre aktive fikk lov til å jobbe som lærere. Det å drive forretningsaktivitet eller entreprenørskap var utelukket uansett politisk aktivitetsnivå. Aktive medlemmer fikk verken jobb i det offentlige eller i det private. Leder av et annet aserbajdsjansk opposisjonsparti, ADP (Azerbaijan Democratic Party), mente at sosioøkonomiske problemer rammet medlemmer av alle opposisjonspartier; ved at de ikke fikk jobb, ble sagt opp fra jobben og ved at de ikke hadde forretningsmuligheter.

Ifølge en internasjonal organisasjon (møte april 2013), var partimedlemmer generelt ikke åpne om partitilhørighet på jobb, av frykt for at det kunne få negative konsekvenser.

Landinfo anser denne informasjonen som relevant også i dag. Bakgrunnen for dette er at Landinfo har mottatt omtrent likelydende informasjon om opposisjonelles muligheter på jobbmarkedet helt tilbake til 2006.²³ Tatt i betraktning at menneskerettighetssituasjonen i landet har forverret seg de siste tre til fire årene, er det nærliggende å tro at opposisjonelles muligheter å jobbmarkedet ikke har forbedret seg i nevneverdig grad.

5.4.3 Arrestasjoner

Ifølge den vitenskapelige ansatte ved universitetet i Toronto (som gjengitt i IRB 2016) blir medlemmer av Folkefronten til stadighet plaget av myndighetene, og det har vært tilfeller der personer knyttet til partiet har blitt slått av politiet og arrestert på grunnlag av falske anklager. Som eksempel fra tidligere år, kan det vises til at nestleder i Folkefronten, Fuad Gahramanli, i 2013 opplyste til Landinfo at styret i partiet på den tiden bestod av 25 personer. 20 av disse hadde sittet i fengsel på et eller annet tidspunkt. Svært mange medlemmer av partiet hadde vært utsatt for vold i forbindelse med demonstrasjoner, og mange hadde også blitt midlertidig anholdt etter demonstrasjoner. Det samme synes å være tilfelle i påfølgende år. Eksempelvis, ifølge HRW (2016, s. 24–25), ble 12 aktivister, de fleste medlemmer av Folkefronten, arrestert og dømt til åtte dager i fengsel for å ha motsatt seg politiets ordre, etter en lovlig demonstrasjon i utkanten av Baku 17. september 2016.

En rekke ledende og vanlige aktivister i Folkefronten har opplevd reaksjoner fra myndighetene, hvorav minst 12 var enten varetektsfengslet i påvente av rettsak eller dømt til fengselsstraff per 2016 (HRW 2016b, s. 22). Representanter for Folkefrontens ungdomsparti ble videre arrestert i løpet av 2016 og dømt til fengsel etter den administrative loven om forseelser, som følge av kritiske kommentarer om myndighetene i sosiale medier. Folkefronten ble også anklaget for å ha bånd til ytterliggående shia-islam under rettsforfølgelsen av nestleder Fuad Gahramanli i desember 2015. Likedan har myndighetene påstått at partiet har bånd til Gülen-bevegelsen i forbindelse med arrestasjonen av lederen Ali Kerimlis assistent, Faig

²² Fuad Gahramanli ble arrestert i desember 2015 for å ha kritisert myndighetene på Facebook for bruk av vold under aksjoner mot shia-gruppen til imamen Taleh Bagirzade og hans Muslim Unity Movement i Nardaran i november 2015. Han ble anklaget for å ha tilknytning til ytterliggående shia grupper (HRW 2016, s. 19). Han ble dømt i januar 2017 til 10 års fengselsstraff (IRFS 2017a).

²³ Landinfo besøkte Aserbajdsjan i april 2006.

Amirov, og medlem av Folkefronten og aktivist på sosiale medier, Fuad Ahmadli i august 2016 (U.S. Department of State 2017, s. 29–30; HRW 2016b, s. 15–17). Fuad Ahmadli ble dømt til fire års fengsel i juni 2017, for angivelig å ha stjålet personopplysninger fra kunder i mobiloperatørselskapet Azerfon²⁴, hvor han tidligere skal ha jobbet (RFE/RL 2017b).

5.5 REAKSJONER MOT FAMILIEMEDLEMMER

Amerikanske myndigheter rapporterer om at politiet skremmer, ydmyker og ved noen anledninger arresterer familiemedlemmer til blant annet politiske opposisjonelle (U.S. Department of State 2017, s. 16). Landinfos inntrykk er at dette særlig gjelder familiemedlemmer til aktive og profilerte partimedlemmer. For eksempel sitter fremdeles svogeren til Folkefrontens leder fengslet, etter å ha blitt arrestert i 2012. Anklagene mot ham anses som politisk motiverte (U.S. Department of State 2017, s. 16).

Den vanligste reaksjonen overfor familiemedlemmer, synes å være oppsigelse fra jobb (se blant annet fremstillinger i U.S. Department of State 2017, s. 16–17). Tilbake i 2013, hevdet likeledes den tidligere lederen i Müsavat, Isa Gambar, at familiemedlemmer til aktive partimedlemmer i Müsavat opplevde press. Fuad Gahramanli, nestleder i Folkefronten, var videre av den oppfatning at nære slektninger til partimedlemmer, spesielt aktive og profilerte medlemmer, risikerte å miste jobbene sine (møter med Gambar og Gahramanli, april 2013).

6. DEN «NYE» OPPOSISJONEN

6.1 UNGDOMSORGANISASJONER²⁵

Ungdomsorganisasjonene fremstår ofte som modige overfor myndighetene, og har brukt internett og sosiale medier aktivt i sitt arbeid. De klassifiserer seg ikke som politiske partier, men heller som sivile bevegelser. Tidlige eksempler på slike bevegelser (midt på 2000-tallet) er OL (Free Thought University) og Dalgha (Bølge). Bevegelsene har hatt det til felles at de ønsket å endre den politiske kulturen i landet, etablere et sterkt sivilsamfunn og demokratisere landet. Etter 2010 så man fremveksten av flere slike bevegelser, deriblant NIDA (Sultanova 2014, s. 29–30). Landinfo er ikke kjent med omfanget og tilveksten av slike ungdomsbevegelser i dag, annet enn at OL ble stengt av myndighetene i 2013, men at NIDA fremdeles er aktiv (OSCE 2013; HRHF, møte november 2016).

Da Landinfo besøkte Aserbajdsjan i april 2013 mente kilder, deriblant en vestlig ambassade A og Khadija Ismayilova, at NIDA var den mest utsatte ungdomsbevegelsen. Det ble forklart at NIDA var en gruppe godt utdannede mennesker som har «fått nok» av aserbajdsjanske myndigheter. Medlemmene erkjente at karrieremulighetene deres var ødelagt som følge av medlemskapet i NIDA. De fleste var enten arbeidsledige eller studenter. Ifølge HRW (2013, s. 19) beskrev NIDA seg i

²⁴ Ahmadli ble anklaget for både Gulen-tilhørighet og for å ha stjålet personopplysninger fra kunder i mobiloperatørselskapet Azerfon (HRW 2016, s. 15).

²⁵ Det dreier seg ikke om ungdomsorganisasjoner innenfor de politiske partiene.

2013 som en ikke-voldelig organisasjon som kjempet for demokratiske reformer, rettsikkerhet, et uavhengig sivilsamfunn samt sosiale og økonomiske reformer.

6.2 REAKSJONER MOT NIDA

Ifølge HRHF (møte november 2016) utsettes medlemmer av NIDA for alvorlige reaksjoner, og det er rapportert om en rekke hendelser i perioden fra 2013 til 2016.

Eksempelvis ble NIDA-medlem Elgiz Gahraman arrestert og anklaget for narkotikabesittelse i august 2016. Ifølge advokaten skal Gahraman ha blitt mishandlet ved anholdelse, og også presset til å undertegne papirer om tilknytning til Fethullah Gülen (HRW 2016b, s. 17, 31).

I perioden 2013 til 2016, rapporterte flere kilder også om at medlemmer av NIDA angivelig ble utsatt for grov mishandling under og etter anholdelse (HRW 2013b, s. 21–22; HRW 2016b, s. 17; HRHF, møte november 2016). HRHF har påpekt (møte november 2016) at noe av bakgrunnen for senere tids mishandling skyldes at NIDA ved en anledning skal ha «fornærmet nasjonen», blant annet ved å tagge en statue av Heydar Aliyev, noe myndighetene tok spesielt ille opp.

Et tidligere eksempel fra 2013, er hendelsen der flere medlemmer av NIDA ble arrestert og dømt til fengsel for narkotika- og våpenbesittelse, oppfordring til voldsbruk og opptøyer. Bakgrunnen skal ha vært organisering og deltagelse i demonstrasjon det ikke var gitt tillatelse til (HRW 2013, s. 20–22).

6.3 REAL-BEVEGELSEN

REAL-bevegelsen, dvs. Republikansk Alternativ ble dannet i 2009. REAL ligner mer på et politisk parti enn det ungdomsbevegelsene gjør, selv om det tar avstand fra den tradisjonelle opposisjonen, og hevder det har tydeligere politiske mål. REAL ønsker å bygge opp et sterkt demokratisk system. Bevegelsen har blitt beskrevet som den mest populære av de nye opposisjonsgruppene i Aserbajdsjan, særlig hos middelklassen (Sultanova 2014, s. 31–33).

6.3.1 Reaksjoner mot REAL-bevegelsen

I august 2016 ble en profilert myndighetskritiker og organisasjonssekretær for REAL, Natig Jafarli, arrestert, anklaget for blant annet ulovlig entreprenørvirksomhet. Jafarli ble løslatt i september samme år, men etterforskningen pågår fremdeles. Anklagene mot Jafarli stammer fra en straffesak myndighetene anla mot NGOer i 2014. Jafarli, som er en renommert økonom, skal jevnlig ha kritisert misbruk av statlige midler på sosiale medier (HRW 2016b, s. 19–20).

Leder av REAL-bevegelsen, Ilgar Mammadov, har sittet fengslet siden 2013. I 2015 ble han dømt til syv års fengsel for å ha oppfordret til sivile uroligheter. Aserbajdsjan ble i mai 2014 dømt for brudd på den europeiske menneskerettighetskonvensjonen for fengslingen av Mammadov (HRW 2016b, s. 29).

7. FRIVILLIGE ORGANISASJONER OG DETS LEDERE

Aserbajdsjan har i mange år hatt et større antall aktive, uavhengige frivillige organisasjoner – på områder som menneskerettigheter, korrupsjon, demokratiutvikling og internflyktninger. Straffeforfølgelser av ledere for frivillige organisasjoner de senere årene, særlig av de som har jobbet med menneskerettigheter og myndighetsansvar – i tillegg til innføringen av strenge NGO-lover – har ifølge HRW innskrenket det sivile samfunnet, særlig for myndighetskritiske organisasjoner (HRW 2016b, s. 5).

7.1 LOVENDRINGER SIDEN 2013

En rekke lovendringer som regulerer ikke-statlige organisasjoners virksomhet, ble innført i 2013 og trådte i kraft i 2014 og 2015. Dette har ifølge HRW (2016, s. 34) påvirket muligheten for NGOer å fungere uavhengig, og ytterligere begrenset deres virksomhet.

I 2013 ble det innført endringer i kravene til å bli registrert som en ikke-statlig organisasjon. Ikke-statlige organisasjoner i Aserbajdsjan må registrere seg som en juridisk enhet hos Justisdepartementet. HRW (2016, s. 34–35) beskriver registreringsprosessen som svært byråkratisk, med nesten ubegrenset mulighet for myndighetene til å nekte registrering. I noen tilfeller skal myndighetene ha nektet NGOer registrering flere ganger, blant annet for mindre feil, slik som en skrivefeil i navnet på NGO-loven. Dette skal ha medført at organisasjoner har operert i mange år uten registrering.

I tillegg til førstegangsregistrering, må en NGO søke om fornyet registrering til myndighetene hver gang det er en endring i statuttene, eller når det er bytte av leder. Det å ikke fornye registrering ved slike mindre endringer, kan føre til bøter etter den administrative loven om forseelser, eller danne grunnlag for kriminelle anklager om ulovlig entreprenørskap (HRW 2016b, s. 36).

Senere, i desember 2015, vedtok Justisdepartementet nye retningslinjer for å kontrollere ikke-statlige organisasjoners virksomhet. Disse retningslinjene gir departementet vide fullmakter til å gjennomføre jevnlige og ekstraordinære kontroller av NGOer. Det er ingen øvre grense for hvor mange inspeksjoner myndighetene kan gjennomføre årlig (HRW 2016b, s. 37).

HRW viser til at det er et krav etter de nye reglene at den som gir økonomisk støtte til en NGO, og den som mottar støtte, hver for seg må få myndighetenes godkjenning av bevilgningen. Brudd på dette regelverket kan medføre langvarige fengselsstraffer. Utenlandske organisasjoner må også få myndighetenes godkjenning for å få lov til å donere i Aserbajdsjan. Finansdepartementet skal etter det opplyste ha stor frihet til å nekte støtte, blant annet som følge av at bidraget ikke synes formålstjenlig, eller at det allerede finnes tilstrekkelig statsfinansiering på det aktuelle feltet (HRW 2016b, s. 3–4). Ikke-statlige organisasjoner er påkrevd å rapportere alle donasjoner og identiteten til donoren til myndighetene (HRW 2016b, s. 38).

7.2 REAKSJONER

7.2.1 Begrenset virksomhet og ressurser

Lovendringene som er nevnt ovenfor, har medført at det er svært vanskelig for ikke-statlige organisasjoner å motta støtte fra utenlandske donorer. Dette er ofte den eneste inntektsmuligheten for organisasjoner som er kritiske til myndighetene. Kravet om å oppgi identiteten til små donorer, kan etter det opplyste også sette disse i fare for reaksjoner fra myndighetene (HRW 2016b, s. 37–38).

HRW viser til at flere lokale NGOer har måttet stenge kontorene sine i Aserbajdsjan, som blant annet IRFS, en organisasjon som har jobbet for å fremme medias rettigheter og ytringsfrihet. Kontorene ble forseglet i 2014 og alle bankkonti ble frosset. Lederen, Emin Hüseyinov, tok tilflukt i den sveitsiske ambassaden og flyktet senere til Sveits, i frykt for pågripelse (HRW 2016b, s. 41–42).

Andre eksempler viser ifølge HRW (2016, s. 43), at etter at myndighetene i april 2016 innstilte etterforskningen av flere donorer og mottakerorganisasjoner, åpnet de bankkontiene til flere organisasjoner og deres ledere igjen. Flere organisasjoner kan imidlertid ikke bruke midlene, som følge av at myndighetene beslagla sentrale dokumenter, uten å ha returnert dem i ettertid.

Omtrent en tredjedel av alle aktive ikke-statlige organisasjoner i Aserbajdsjan, innstilte sin virksomhet i 2015, som følge av at de mistet ansatte og lokaler. En annen tredjedel måtte stenge lokalene og måtte jobbe hjemmefra. Lederen av en organisasjon sa det slik i et intervju med HRW, publisert i oktober 2016:

It's impossible to plan anything as you never know what will happen tomorrow. [...] There's so much gratuitous paperwork needed for the extensive reporting to the authorities. We are all stressed and afraid of making mistakes [vis-à-vis the authorities] (som gjengitt i HRW 2016b, s. 40).

Flere NGO-ledere har opplyst til HRW (2016, s. 47) at de ikke får arrangert møter og konferanser uten at myndighetene har samtykket. Det er ikke snakk om et formelt forbud, men det fordres like fullt konkret forhåndstillatelse fra myndighetene. Hoteller vil heller ikke leie ut møtelokaler til myndighetskritiske organisasjoner. Tilsvarende informasjon ble formidlet til Landinfo i Aserbajdsjan allerede i 2013 (NGO-leder, møte april 2013). Leder for Election Monitoring and Democracy Studies Center,²⁶ Anar Mammadli, uttrykte følgende til Human Rights Watch etter løslatelsen i 2016: «So yes, we are free, but what can we do?! The only space for us now is on social media [...], or else leave the country» (Mammadli, som gjengitt i HRW 2016b, s. 47).

7.2.2 Etterforskning og straffeforfølgelse

I 2014 straffeforfulgte myndighetene en rekke NGOer og deres ledere. Selv om flere ble løslatt i 2016, har ingen hatt mulighet til fullt og helt å gjenoppta sitt arbeid som følge av det HRW (2016, s. 34) beskriver som et begrenset handlingsrom for NGOer.

I 2014 ble det igangsatt etterforskning av flere store internasjonale donorer, blant andre National Endowment for Democracy, Open Society Foundations og Oxfam. Senere samme år ble etterforskningen utvidet til å omfatte virksomheten til en rekke individer

²⁶ Election Monitoring and Democracy Studies Center er en organisasjon som jobber for frie og rettfærdige valg og utvikling av det sivile samfunnet og demokratiske tradisjoner i Aserbajdsjan (GNDEM 2015).

og ikke-statlige organisasjoner som hadde mottatt støtte fra disse donorene. I løpet av 2015 tok myndighetene kontroll over bankkonti til 29 organisasjoner og en rekke ledere, gjennomførte skatteinspeksjoner og innførte reiserestriksjoner for noen. De fleste internasjonale donororganisasjoner som jobbet med myndighetsansvar og rettsikkerhet, har nå forlatt Aserbajdsjan (HRW 2016b, s. 40–41).

Videre dømte myndighetene en rekke NGO-ledere (og menneskerettighetsforsvarere) i 2014 for blant annet ulovlig entreprenørskap, skatteunndragelse og andre økonomiske lovbrudd. Dette var ifølge HRW falske anklager. Blant de som ble dømt var advokat Intigam Aliyev (leder for Legal Education Society), Rasul Jafarov (leder for Human Rights Club) og Anar Mammadli (leder for Election Monitoring and Democracy Studies Center). En del andre flyktet fra landet i frykt for straffeforfølgelse. Selv om flere har blitt løslatt, opplyser HRW at dommene mot dem ikke er annullert, og flere er ilagt utreiseforbud, blant annet som følge av at dommer er omgjort til betinget fengsel. Tidligere fengslede ledere som er igjen i landet, opplyser at de ikke fullt og helt kan gjenoppta sitt arbeid, som følge av at kontorer ikke har blitt åpnet, og at de ikke har fått tilbake beslaglagte saksdokumenter (HRW 2016b, 46-47).

7.2.3 Jobbmuligheter

HRHF (møte november 2016) hevdet at ledere og ansatte som har vært tilknyttet myndighetskritiske NGOer, har problemer med å få seg ny jobb. HRHF mente at også familiemedlemmer av personer som har vært tilknyttet en myndighetskritisk NGO, kan ha problemer med å få seg jobb.

8. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abbasov, S. (2013, 21. oktober). Can the opposition keep it together? *Eurasianet*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/67653> [lastet ned 29. mai 2017]
- BBC (2016, 17. mars). Azerbaijan leader pardons 148 prisoners, including activists. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-europe-35835086> [lastet ned 4. juli 2017]
- Caucasian Knot (2014, 26. mai). Azerbaijan pardons 157 prisoners. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/28246/> [lastet ned 10. oktober 2017]
- Caucasian Knot (2017, 25. juli). Faig Amirov sentenced to imprisonment. *Caucasian Knot*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/40210/> [lastet ned 27. september 2017]
- CPJ, dvs. Committee to Protect Journalists (u.å). *5 journalists killed in Azerbaijan/Motive confirmed*. New York: CPJ. Tilgjengelig fra <https://cpj.org/killed/europe/azerbaijan/> [lastet ned 17. august 2017]

Dersom problemer med å få åpnet lenken, søk på sidens tittel.

- Fatullaev, E. (2017, 4. mai). Antiazerbajdsjanskoe podpolje v Tbilisi: javki, dengi, instuktsi [Anti-aserbajdsjansk undergrunn i Tbilisi: tilsynekomst, penger, instruksjer]. *Haqqin.az*. Tilgjengelig fra <https://www.haqqin.az/news/99120> [lastet ned 19. juni 2017]
- Fosshagen, K. *Gülen-bevegelsen* [sist endret 2. september 2016]. Oslo: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/G%C3%BClen-bevegelsen> [lastet ned 17. august 2017]
- Freedom House (2015). *Azerbaijan: Freedom on the Net*. Washington D.C: Freedom House. Tilgjengelig fra https://freedomhouse.org/sites/default/files/resources/FOTN%202015_Azerbaijan.pdf [lastet ned 10. oktober 2017]
- Freedom House (2016). *Azerbaijan: Freedom on the Net*. Washington D.C: Freedom House. Tilgjengelig fra <https://freedomhouse.org/sites/default/files/FOTN%202016%20Azerbaijan.pdf> [lastet ned 10. oktober 2017]
- Freedom House (2017, 3. april). *Nations in Transit 2017 – Azerbaijan*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra https://freedomhouse.org/sites/default/files/NIT2017_Azerbaijan.pdf [lastet ned 12. mai 2017]
- Freedom Now & HRHN, dvs. Human Rights House Network (2015, mai). *Breaking point in Azerbaijan: promotion and glamour abroad and repression and imprisonment at home*. Oslo/Genève: Freedom Now & HRHN. Tilgjengelig fra <http://www.freedom-now.org/wp-content/uploads/2015/05/Breaking-Point-Azerbaijan1.pdf> [lastet ned 9. mai 2017]
- Garnieri, C., Franco, J. & Anderson, C. (2017, 9. mars). False friends: How fake accounts and crude malware targeted dissidents in Azerbaijan. *Amnesty International*. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2017/03/False-Friends-Spearphishing-of-Dissidents-in-Azerbaijan/> [lastet ned 11. oktober 2017]
- Geybullaeva, A. (2017, 7. juni). Azerbaijan: Tbilisi arrest highlights crackdown on remote opposition. *Eurasianet*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/83906> [lastet ned 3. juli 2017]
- GNDEM, dvs. Global Network of Domestic Election Monitors (2015). *Election Monitoring and Democracy Studies Center*. GNDEM. Tilgjengelig fra <http://www.gndem.org/emds> [lastet ned 27. september 2017]
- Heinrich, A. (2011, 11. februar). The formal political system in Azerbaijan. *Caucasus Analytical Digest*, 24, 2-5. Tilgjengelig fra <http://www.laenderanalysen.de/cad/pdf/CaucasusAnalyticalDigest24.pdf> [lastet ned 8. juni 2017]

- HRW, dvs. Human Rights Watch (2013a, 4. mars). Azerbaijan: Rights lawyer imprisoned. *New York: HRW*. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2013/03/04/azerbaijan-rights-lawyer-imprisoned> [lastet ned 5. juli 2017]
- HRW (2013b, 1. september). *Tightening the screws*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/azerbaijan0913_ForUpload_1.pdf [lastet ned 30. mai 2017]
- HRW (2016a). *World report 2016: Azerbaijan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2016/country-chapters/azerbaijan#5b498e> [lastet ned 13. oktober 2017]
- HRW (2016b, 20. oktober). *Harassed, imprisoned, exiled. Azerbaijan's continuing crackdown on governing critics, lawyers and civil society*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/azerbaijan1016_web.pdf [lastet ned 15. mai 2017]
- HRHN, dvs. Human Rights House Network (september 2015). *Human rights lawyers at risk. Making the case for protection of legal professionals in Azerbaijan, Belarus, Moldova, Russia and Ukraine*. Oslo & Genève: HRHN. Tilgjengelig fra <http://humanrightshouse.org/Articles/21175.html> [lastet ned 28. juni 2017]
- IRFS, dvs. Institute for Reporters Freedom and Safety (2017a, 25. januar). Taleh Bagirzade receives 20 years and Fuad Gahramanli 10 years in jail. *IRFS*. Tilgjengelig fra <https://www.irfs.org/news-feed/nardaran-case-taleh-bagirzade-receives-20-years-and-fuad-gahramanli-10-years-in-jail/> [lastet ned 16. august 2017]
- IRFS (2017b, 10. mars). Azerbaijani government takes big steps to keep online media under control, as parliament adopts restrictive law related to information. *IRFS*. Tilgjengelig fra <https://www.irfs.org/news-feed/azerbaijani-government-takes-big-steps-to-keep-online-media-under-control-as-parliament-adopts-restrictive-law-related-to-information/> [lastet ned 4. juli 2017]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2016, 16. mai). *Azerbaijan: Information on the Azerbaijan Popular Front Party (APFP), including its membership, structure, activities, involvement in demonstrations prior to and after the elections of 1 November, including police and government response; treatment of members by the police and by government (January 2015-May 2016)*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/57974e5d4.html> [lastet ned 18. mai 2017]
- Landinfo (2013a, 17. april). *Aserbajdsjan: Den partipolitiske opposisjonen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2339/1/2339_1.pdf [lastet ned 7. august 2017]
- Landinfo (2013b, 18. juni). *Aserbajdsjan: Islam og uavhengige muslimske grupper*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/2439/1/2439_1.pdf [lastet ned 9. oktober 2017]
- Landinfo (2017, 30. mai). *Tyrkia: Gülen-bevegelsen, kuppforsøk og utrenskninger*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3563/1/3563_1.pdf [lastet ned 17. august 2017]
- [Migrasjonsloven] (2015). *Migration Code of the Republic of Azerbaijan*. Tilgjengelig fra <https://migration.gov.az//images/pdf/f60ba41b68b8ba81417040f2ef4418a6.pdf> [lastet ned 24. mai 2017]
- Mukhtarli, A. (2016, 2. september). Azerbaijan continues anti-Gülen campaign. *IWPR*. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/57d02ac14.html> [lastet ned 27. september 2017]
- Den norske Helsingforskomité (2009). *Azerbaijan's dark island: Human rights violations in Nakchivan*. Oslo: Den norske Helsingforskomité. Tilgjengelig fra http://nhc.no/filestore/Publikasjoner/Rapporter/2009/Azerbaijan_final_version.pdf [lastet ned 25. september 2017]

- NUPI, dvs. Norsk Utenrikspolitisk Institutt (2017, 16. februar). *Sør-Kaukasus – et politisk overblikk*. Oslo: NUPI. Tilgjengelig fra <http://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2017/Soer-Kaukasus-et-politisk-overblikk> [lastet ned 25. september 2017]
- OSCE, dvs. Organisation for Security and Cooperation in Europe (2013, 18. april). *Closure of the Free Thought University facility in Azerbaijan*. Vienna: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/pc/101145?download=true> [lastet ned 12. oktober 2017]
- RFE/RL (2014, 7. januar). Müsavat withdraws from Azeri opposition alliance. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/azerbaijan-politics-Müsavat-pullout/25222718.html> [lastet ned 29. mai 2017]
- RFE/RL (2016, 17. mars). In Azerbaijan, no pardon for Ismayilova. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://pressroom.rferl.org/a/release-no-pardon-for-khadija-ismayilova-azerbaijan/27619949.html> [lastet ned 4. juli 2017]
- RFE/RL (2017a, 3. mars). Azerbaijani anticorruption blogger sentenced to two years in prison. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/azerbaijan-blogger-sentenced-two-years-prison/28345204.html> [lastet ned 23. juni 2017]
- RFE/RL (2017b, 16. juni). Opposition activist sentenced to four years in prison in Azerbaijan. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/azerbaijan-fuad-ahmadli-four-years-opposition-activist/28558731.html> [lastet ned 5. juli 2017]
- RWB, dvs. Reporters Without Borders (2017a). *2017 World Press Freedom Index*. RWB. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/ranking> [lastet ned 10. oktober 2017]
- RWB (2017b, 22. juni). Azerbaijan cracks down on remaining critical journalists. *RWB*. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/news/azerbaijan-cracks-down-remaining-critical-journalists> [lastet ned 17. august 2017]
- RWB (2017c, 24. august). Azerbaijan detains head of Turan news agency. *RWB*. Tilgjengelig fra <https://cpj.org/2017/08/azerbaijan-detains-head-of-turan-news-agency.php> [lastet ned 3. oktober 2017]
- Runey, M. (2016, 24. august). Azerbaijan's Nardaran Affair. *Open Democracy*. Tilgjengelig fra <https://www.opendemocracy.net/od-russia/mike-runey/nardaran-affair> [lastet ned 16. mai 2017]
- Safarova, D. (2016, 20. juli). Azerbaijan: university, paper closed as anti-Gülen clean-up continues. *Eurasianet*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/79781> [lastet ned 27. september 2017]
- Salimova, G. (2016, 27. september). Forced limbo: how Azerbaijan prevents journalists from leaving the country. *Open Democracy*. Tilgjengelig fra <https://www.opendemocracy.net/od-russia/gulnar-salimova/forced-limbo-how-azerbaijan-prevents-journalists-from-leaving-country> [lastet ned 16. mai 2017]
- Sultanova, S. (2014, januar). *Challenging the Aliyev regime: political opposition in Azerbaijan*. Tilgjengelig fra https://www2.gwu.edu/~ieresgwu/assets/docs/demokratizatsiya%20archive/GWASHU_DEMO_22_1/BL1543G0116N0277/BL1543G0116N0277.pdf [lastet ned 29. mai 2017]
- Transparency International (2013). *Global corruption barometer – Azerbaijan*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=azerbaijan> [lastet ned 12. mai 2017]
- Transparency International (2017, 25. januar). *Corruption perceptions index*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 [lastet ned 12. mai 2017]
- Trend (2014, 27. september). Azerbaijani opposition party elects new leader. *Trend*. Tilgjengelig fra <http://en.trend.az/azerbaijan/politics/2316496.html> [lastet ned 29. mai 2017]

- U.S. Department of State (2017, 3. mars). *Country Reports on Human Rights Practices for 2016 – Azerbaijan*. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/265608.pdf> [lastet ned 3. oktober 2017]
- Walker, S. (2016, 25. mai). Investigative journalist Khadija Ismayilova freed in Azerbaijan. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2016/may/25/investigative-journalist-khadija-ismayilova-freed-azerbaijan-radio-free-europe> [lastet ned 28. juni 2017]
- World Bank (2017). *Country profile: Azerbaijan*. Washington, D.C: World Bank. Tilgjengelig fra http://databank.worldbank.org/data/Views/Reports/ReportWidgetCustom.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=AZE [lastet ned 10. oktober 2017]
- Wikipedia. *European Games* [sist endret 8. august 2017]. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/European_Games [lastet ned 16. august 2017]

Muntlige kilder

- Advokat. Møte i Aserbajdsjan, 10. april 2013.
- Direktør for nyhetsbyrå. Møte i Baku, 4.april 2013.
- HRHF, dvs. Human Rights House Foundation. Møte i Tbilisi, 11. november 2016. E-postkorrespondanse, 15. mai 2017.
- Internasjonal organisasjon. Møte i Baku 5. april 2013.
- IRFS, dvs. Institute for Reporters Freedom and Safety. Møte i Baku 9. april 2013.
- İsmayılova, Xədicə. Møte i Baku, 5. april 2013.
- Jafarov, Rasul. Leder av Art for Democracy. Møte 9. april 2013.
- Lindeman, Berit. Seniorrådgiver og Aserbajdsjan-ansvarlig i Den norske Helsingforskomité (i permisjon). E-post 20. september 2017.
- Menneskerettighetsorganisasjon. Møte med leder i Baku 5. april 2013.
- Media Rights Institute. Møte i Baku, 5. april 2013.
- NGO, aserbajdsjansk. Møte med leder i Baku, 5. april 2013.
- Qəmbər, İsa. Leder for Müsavat (frem til 2014). Møte i Baku 8. april 2013.
- Vestlig ambassade A. Møte i Baku, 4. april 2013.
- Vestlig ambassade B. Møte i Baku, 4. april 2013.
- Yunus, Leyla. Menneskerettighetsaktivist. Møte i Baku 4. april 2013.